

DAGSINS MEINING

Vinnuhúsið og framtíðin

Í ársfrágreiðingini fyri 2000 tosar Vinnuhúsið um framtíðarútlit innan "fiksi"-vinnuna. Um hetta skal skiljast sum ein viðmerking til at Fólkaflokkurin umsitur fiski-vinnumál í Tinganesi, skulu vit lata verða ósagt, men rámandi fyri fiskivinnupolitikkinn er tað í hvussu so er. Hvi kemur eingin beinleiðis viðmerking til okkara fiskivinnu-politikk frá Vinnuhúsinum? Vinnupolitikkur og fiski-vinnupolitikkur kunnu ikki skiljast frá hvørjum øðrum, og tí eigur ein orðaður vinnupolitikkur at verða galdandi fyri alla vinnu. Hvat heldur Vinnuhúsið um marknaðarbúskap í fiskivinnuni á sjógvi? Hvat heldur Vinnuhúsið um skattalættan til sjófólkið, ið er ein rakstrarstuðul til reiðaríni, sum skeiklar vinnumynstrið og leggur trýst á lønirnar á landi?

Av Vinnuhúsinum nógv rósti vinnupolitikkurin, ið var orðaður í 1999 hevur ikki nógv uppá seg, tí hann er so generelt orðaður, at so at siga eitt og hvørt politiskt initiativ kann skákast inn undir henda politikk. Orðing-arnar bera brá av at verða tiknar úr lærubókum innan organisatíónsteori og netverksteori, uttan stórvegis viðgerð. Sjálvandi er tað rætt, at "fjoltáttað samskifti er ein fortreyt fyri menning", og at hugsa um nýhugsan eru til vinnuna, men hvat merkir hetta reint praktiskt? Trupul-leikin við so generellum og sjálfvfygliligum orðingum er, at vinnupolitikkurin reint faktiskt ikki víkir frá tí, ið hevur verið vinnupolitikkur tey seinastu tiggiúaríni, nevniliga, at landið skal skapa karmar, ið eru mennandi og stimbrandi fyri føroyska vinnu. Gamaní er ringt at finna gomul vinnupolitísk stevnumið á internetinum, men bert tað, at tey ikki eru á internetinum, merkir ikki, at tey ikki eru til.

Leysar orðingar um at lata marknaðarkreftirnar ráða verða dagliga punkteraðar av ásanannini av, at marknaðar-kreftirnar ikki megna at fremja nýggjar vinnur uttan landsins hjál. Hvar hevði ferðavinnan verið í dag, um landið ikki í 1975 og aftur í 1983-84 var við at leggja lunnar undir ferðavinnuna? Kanska Vinnuhúsið ger tað ómøguliga, og finnur eitt G8 land, ið ikki hevur almennar stuðulsskipanir av onkrum slag. Hvi man tað verða so? Vita G8 londini ikki betri? Kann tað hugsast, at Vinnu-húsið hevur gloymt, at eins og kommunisman, so virkar tann frii marknaðurin uttan almenna regulering bert í teori og ikki í praksis.

Vinnuhúsið fortelur eisini, at bert vinnufraskipanir, ið vinnuni torvar, skulu verða settar í verk. Veit vinnan altíð hvørjar vinnufraskipanir, henni torvar? Tað er vert at bita merki í, at grundleggjandi broytingarnar fyrst í 90'umum innan alivinnu og vinnu annars við avtøku av skaðiligum stuðulsskipanum o.ø. vóru gjørðar, ikki eftir tilráðing frá vinnuni, men politískt. Søguliga siggja vit, at vinnan hevur dugað sera illa at særð fram í tíðina, og tíverri sær tað sama út til at gera seg galdandi í dag, har vit bert fáa at vita, at núverandi vinnupolitiska kós skal haldast. Álvaratos, væntar vinnan ein Marxistisktan búskap ella hvat?

Tað er eitt sjúkutekin, at vinnan ikki sjálv kemur við til-mælum um t.d. at kanna eftir, um skipanin við skiftis-økjum í alivinnuni verður brúkt, sum hon skal. Hvat sigur tað um eina vinnu, at hon ikki kundi gera eina verjuætlan móti ILA fyri eina hálva millión, uttan landið mátti veita stundring. Er hetta ein vinna, ið dugir at lita frameftir? Er hetta ein vinna, ið verður væl stýrd? Tað skal verða okkara vón, at eitt kjak á einum praktiskum støði uttan flöskar um vinnu kontra tað almenna verður tikið upp í samband við alla vinnu, bæði á sjógvi og landi undir einum.

Sosialurín

Sosialurín Stovnaður: 1927 Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller jan@sosialurín.fo Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov eirikur@sosialurín.fo Figgjarleiðari: Jákup Mørk jakup@sosialurín.fo Marknaðardeild: lysing@sosialurín.fo Jonhard Hammer jonhard@sosialurín.fo Finnbjörg Nattestad finnbjorg@sosialurín.fo Durita Simonsen durita@sosialurín.fo	Blaðfólk: Áki Bertholsson aki@sosialurín.fo Eyðun Klakstein eydun@sosialurín.fo Edvard Joensen edvard@sosialurín.fo Heri á Rógvi heri@sosialurín.fo Ingrid Bjarnastein ingrid@sosialurín.fo Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurín.fo Solby Eliassen solby@sosialurín.fo Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurín.fo Ingi Rasmussen ingi@sosialurín.fo Magnus Gunnarsson maggi@sosialurín.fo Ítróttur: Jákup Mørk jakup@sosialurín.fo Myndamenn: Álvur Haraldsen alvur@sosialurín.fo Jens Kristian Vang jensk@sosialurín.fo
--	---

VIÐMERKINGAR

Framhaldandi í Ríkisfelagsskapi

Sambandsflokkurin

Tóroddur Jacobsen

Tóroddur Jacobsen

Tóroddur Jacobsen

Tóroddur Jacobsen

Men annars fekk Torbjørn Jacobsen ikki stóra undir-tøku millum áðrar í sínum vanliga brisli móti dansk-um politikarum og dansk-um stjórnmíni.

Sligið varð tó fast, at handfaringin av málinum átti at vera óðrvisi, og at fleiri misskiljingar vóru hendar á vegnum. Eisini bleiv staðfest fleiri ferðir, at málið bert var galdandi fyri danskar hermenn í Føroy-um.

Hetta er ikki rættiliga komið fram undir viðgerð-ini av málinum, og nógv eru tey, ið ikki vistu at so var. Men bæði lögmaður og landsstýrismaðurin við lóg-armálum hava sjálvandi vítað tað. Er tað tá logið, um onkur spyr, hvi júst tann upplýsingin als ikki er tikin upp tungu frá føy-oykskari síðu?

Hvussu ber tað til?
Sum umboð fyri Sam-bandsflokkin atkvøðið und-irritaða fyri uppskotinum á fólkatingi, av tí at eitt prin-

sipp var brotið, og sostatt hevði Sambandsflokkurin somu støðu sum herheima, tá uppskotið var viðgjørt á Føroya lögtingi.

Men eg vil eisini leggja dent á, at tað var rætta avgerðin, tá flokkurin valdi fyrst av øllum at kanna málið nærri, áðrenn vit tóku støðu, og tí vóru vit ikki millum teir flokkar, sum settu uppskotið fram á lögtingi.

Nevndarviðgerðin

Fyri at ongin misskiljing skal verða, skal eg her end-urgeva mínar viðmerkingar í álitinum, sum nevndin (Politískt Økonomisk Ud-valg), har eg eri limur, lat úr hondum:

"Lisbeth L. Petersen be-merker, at for Sambands-partiet er det helt grund-læggende, at ingen rigslov skal sættes i kraft på Fær-øerne uden at den først er forelagt Lagtinget. Ved de forudgående forhandlinger om hjemmestyrelsens ind-hold var dette et vigtigt anliggende for Sambands-

partiet. Sambandspartiet lægger stor vægt på, at dette princip respekteres.

Den gamle praksis med, at rigslove skal forelægges hjemmestyret til betæn-ning, har normalt ikke voldt problemer. At denne praksis nu er brudt for 2. gang er meget beklageligt. Mindretallet kan ikke tilslutte sig motivationen for beslutningsforslaget. Hjemmestyrelsen er for mindretallet ikke kun jura, men en politisk aftale.

Når forsøgstilleren sig-er, at landsstyret ikke havde kendskab til lovforslagene, er dette heller ikke korrekt. Af korrespondencen mell-em den danske forsvars-minister og lagmanden på Færøerne fremgår det, at lagmanden var vidende om de love og bekendtgørelser, der var behov for at kund-gøre på Færøerne. Men det er en kendsgerning, at Lag-tinget ikke var informeret.

Det centrale princip i denne sag, nemlig princip-pet om at Lagtinget skal in-formeres, er ikke blevet fulgt.

At der er sket et brud på proceduren, kan ikke bort-forklares.

Mindretallet er dog glad for at kunne konstatere, at der blandt de fleste partier i Folketinget er en er-kendelse af, at en gammel praksis er blevet brudt, og samtidig en forståelse for, at der fastlægges en frem-tidig procedure, så lign-ende misforståelser og

problemer undgås.

Det er også vigtigt at præcisere, at den militære straffelov ikke tvangsom-fatter den almindelige be-folkning, men alene dansk militær på Færøerne.

Ved 1. behandlingen af beslutningsforslaget har mindretallet fået tilkende-givelser fra dansk side, som har overbevist mindretallet om, at vi kan fortsætte sam-arbejdet i rigsfællesskabet med gensidig tillid og respekt.

Sambandspartiet har ikke ændret holdning siden den enstemmige vedtagelse i Lagtinget den 2. maj 2003 og af prinsipielle grunde, kan mindretallet derfor stemme for forslaget med ovenstående bemærkning-er."

Bert fáar atkvøður vóru fyri uppskotinum, sum sostatt er fallið, men grundgeving-arnar frá danskari síðu vóru klárar og greiðar. Stjórnin harmaðist tó handfaringina og vildi virka fyri broyttum mannaongdum.

Ríkisfelagsskapurin

Vert er at nevna, at ríkisfe-lagsskapurin hevði góða undirtøku á fólkatingi, og at ongin ivi var um tað undir viðgerðini. Tí er nú at vóna, at okkara landsstýri eisini ger sitt til, at sam-skiptið millum londini bæði heldur fram við tí virðing og áliti, sum felagsskapurin eigur at fáa fyri at rökka bestu loysnunum.

Kaos?

Signar P. Heinesen

Kaos er eitt hugtak, sum verður brúkt í ymsum sam-band, har talan onkurs-vegna er um eitthvørt ó-skipað ella tilvildarligt. Eitt domi er læran um kaos, sum grein í matematik, har teldur verða settar at ar-beiða við skipaðum spæli-reglum, men har endalig-ur úrslitini eru framkonin við ymsum tilvildarligum mill-umurslitum innanfyri hesar spælireglur.

Í læruni um, hvussu vit rökka settum málum í ein-um umbroytiligum heimi - tað, sum á fremmandum máli nevnist "strategi" - verður hugtakið kaos eisini nýtt. Tað er ein støða, sum eitt virki, ein felagsskapur ella eitt heilt land kann eisini í og sum er ring at koma burturúr. Støðan er kaotisk, tá ið fleiri týðandi partar hava ilt við at samansjóva ymisk áhuga-mál við lagaligum amboð-um. Hugtakið "opið kríggi" verður eisini nýtt um hesa støðuna. Høvuðseyðkenn-ini eru hørd kapping mill-um áhugamál og ongar spælireglur.

Spælireglur ella ikki

Tann, sum fyrst og fremst hevur ábyrgdina fyri at spælireglur virka á flestu økjum bæði í sambandi við vinnuligt virksemi, alment virksemi og privat virksemi hjá borgaranum, er stjórnin. Alment er galdandi, at ovasta leiðslan hevur ikki bert ábyrgdina fyri at loysa stakar uppgávur, men ovasta leiðslan hevur eisini ábyrgdina fyri, at tað yvirhovur ber til at loysa uppgávur.

Tær mest týðandi spæli-reglurnar koma vanliga ikki undir heitið "spælireglur", men eru lógir og kunngerð-ir, sum eru karmur um alt okkara virksemi. Tann atferðin, sum fær fólk við ymsum áhugamálum at samvirka í praksis kemur oftast undir heitið "spæli-reglur". At hendan atferð er innanfyri lógarinnar karm-ar er ein sjálfvfylgja - helst væl innanfyri. Tá ið fólk fara út á kantin av löginu ella út á kantin av tí, sum vit meta vera góðan sið, rokna vit oftast við, at við-komandi hevur brotið spælireglurnar.

At broyta spælireglur við lóg ber væl til og verður eisini vanliga gjørt. Tað ber eisini til at broyta spæli-reglur uttan at broyta lógir ella kunngerðir. Demokrat-ískt verða spælireglur broyttar við samrøðu. Tann, sum samrøður uttan at siga sum er ella hevur ósanna atferð, hevur ikki bert brot-

ið eitt sett av spælireglum, men hevur skapt kaos í teim uppgávum viðkom-andi hevur ábyrgd av. Afturat tí hevur tann ósanni meldað seg sjálvan úr felagsskapinum og einki grundarlag er fyri sam-skifti. Uppá sikt - og tað er ikki so lang tíð í hesum sambandi - kemur alt virksemi, sum liggur undir einum slíkum leiðara, í eina kaotiska støðu.

Virksemi, sum er í eini kaotiskari støðu, hevur ongan møguleika at rökka settum málum, sum sikta longur enn rakstur ella smávegis broytingar í ar-beiðslagi. Virksemi, sum ikki hevur møguleika at rökka mennandi málum, er ikki burðardygt. Hetta hev-ur ta fylgju, at tað, sum "vit" gjørdu áðrenn støðan gjørdist kaotisk, annað-hvørt verður slept ella verð-ur gjørt av øðrum meðan "vit" umsita tað.

Kaos og strategisk kreppa

Fyri hvørt málsøki, sum fær kaotisk eyðkenni, verð-ur strategiska støðan verri og verri. Møguleikarnir at rökka settum mennandi málum verða minni og minni. Eina strategiska kreppu hava vit, tá ið tað er at kalla ómøguligt at menna nakað virksemi av týðningi í landinum.

Høvuðseyðkennið við eini strategiskari kreppu er, at virksemi, sum vit gjørdu í gjár, ger onkur annar í dag uttan at vit brúka krefturnar til at menna virksemi, sum vit gera í dag, men onnur gjørdu í gjár.

Rækvjunnin er nú eini 30 ára gomul og tíðin er komin at hon er í harðari kapping. Sama er galdandi fyri alivinnuna. Í einum strategiskt sunnum samfe-lag vilja slíkar vinnur um-skipa seg og hóast færri fáa úrkomuna úr henni og helst eisini við minni vinningi, so verður tó rúm fyri nøkr-um eindum í onkrum formi. Tær mennandi kreft-urnar verða so nýttar til annað, nýtt virksemi.

Spurningurin, sum vit kunnu seta okkum, er so, hvar tær mennandi kreftur-nar virka í dag? Eru Fø-

VIÐMERKINGAR

VIÐMERKINGAR

VIÐMERKINGAR

oyar strategiskt væl fyri, soleiðis at tær mennandi krefturnar í samfelagnum hava høvi at troyta nýggjar møguleikar og vinna á trupulleikum, sum gjørdi, at onnur ikki troyta júst hesar møguleikar?

Tann strategiska støðan kann ikki avlesast í banka-bókini. Vit kunnu vera væl fyri peningaliga, men hava ómetaliga vánalig útlit strategiskt, eins væl og vit kunnu vera ómetaliga illa fyri peningaliga, men stra-tegiskt væl fyri. Strategiskt eru vit væl fyri, tá ið fólk við initiativi fáa ráсарúm.

Krepputekin?

Eins og búskaparligar kreppur vísa síni tekin, so visir strategiska kreppan eisini síni tekin. Mest týð-andi teknið er, um vit ikki megna at vinna á nýggjum vinnuligum leiðum og samstundis lata onnur gera uppgávur, sum vit gjørdu í gjár. Kjakið um Elektron, um tunnislgerð, havnagerð, skipabygging o.s.fr. eru dømi um virksemi, sum kann vigast á hesi vektini. Dømini við alivinnuni, rækjuvinnuni og pørtum av fiskivinnuni á nærleiðunum kunnu vigast á somu vekt.

Eitt annað tekin í sam-bandi við eina strategiska kreppu, har kaotisk støða er høvuðstrupulleikin, visir seg í, hvussu strategiska orkan verður nýtt. Vit kenna hetta frá einaræðis-harrum, sum brúka størsta partin av strategisku orkuni í landinum til at verja seg sjálvn. Í einum demokrati visir hetta seg eitt sindur øðrvisi, men úrslitið er tað sama: strategiska orkan verður køvd, tí stórar partur av fólki við formligari ábyrgd, brúka strategisku orkuna til at verja seg sjálv. Vit kunnu siga, at strateg-iska orkan er sligin bakk - heldur enn at bróta út, vendir hon inneftir. Heldur enn at halda áfram, skoðar hon fortíðina. Fólk við initiativi verða køvd.

Eitt triðja tekin í sam-bandi við eina strategiska kreppu, har kaotisk støða er høvuðstrupulleikin, kann vísa seg í atferðini millum tað almenna og vinnuna. Tað kann vísa seg so ym-ískt, men ein vandi kann vera, at "vinnan" sæð frá al-mennari síðu bert er tann gamla vinnan. Ein annar vandi av sama slag er, um tað almenna fer undir libe-raliseringar, har tað eisini er "dómari" og í praksis ávirkar gongdina millum partarnar, sum skulu kapp-ast. T.d. fyri at "prógva", at kappingin "virkar".

At enda í hesum sam-bandi er vert at nevna eitt tekin uppá kreppu, sum at

kalla visir seg undan eini hvørjari kreppu. Vanliga fólkið fær ein varhuga av, at hetta gongur ikki í longd-ini, men hevur av góðum grundum ofta ilt við at seta orð á hesa ívitan. Alt með-an lærd fólk í ovastu sess-um landsins koma kropp á kroppi og royna at vissa fólkið um, at her gongur sum eftir ánni.

Framtíðarútlit

Um vit eru á veg inn í eina strategiska kreppu ella vit longu eru í henni - ella vit als ikki eru ávegis eina slika, kunnu fólk gera sær sínar metingar um. Fólk flest munnu tó vera á einum máli um, at eitthvørt er ikki heilt so gott, sum tað kundi verið.

Vit eru 48.000 fólk á hesum klettunum og tað er snøgt sagt ov lítið til at oyðsla við. Tað er reglan heldur enn undantakið, at fólk í týðandi uppgávum gevast á hondum. Onkur visir til, at borðið fangar, annar visir til lóg og landaskil, triði kann ikki taka eitt politiskt mál upp uttan at skýra onnur annað-hvørt misskiljingar ella lygnarar, fjóri fær týðandi partar av sínum starvsfólk-um ímóti sær, fimti fær minsta smátíng til politiskt stórmál, sætti kann ikki nerta eitt viðkvæmt mál uttan at velja síðu, sjeynði hevur alment boðað frá, at hann bert vil samskifta innanflops ella í samgongu og ikki í Tinginum o.s.fr. - alt meðan uppgávurnar liggja óloystar og gjáir víkka. Nógvir administra-torar men eingin stats-maður. Nógvur sjónleikur men eingin samrøða. Í eini funktión fyri og áðrari eftir missir fólk stevið og hvør roynir at klára seg sjálvn sum frægest.

Undir slíkum umstøðum er trupult at fáa eitt menn-andi umhvørvi. Undir sli-k-um umstøðum er skjótt, at fólk koma sær út í óføri við at svíkja álitið millum sam-starvsfelagar o.o. Undir slíkum umstøðum er ikki løgið, at ongar gjøgnum-førðar og týðandi vinnu-ligar nýskapanir verða framdar, alt meðan vit missa fleiri og fleiri funk-tiónir av hondum. Hetta er hent í tíðum, sum áttu at verið góðar til mennandi virksemi og har umstøður-nar kring okkum eisini hava verið lagaliga. Hetta er hent í tíðum, har kravið til menning er størri enn nakrantíð fyrr.

So kunnu vit sjálvandi kjakast leingi um tað er samgongupolitikarin, and-støðupolitikarin ella tað er tann einstaki, sum skal taka seg saman.

Rut Ingólfssdóttir úr Reykjavík fekk 25.000 dkrónur til konsert tourne í Tórshavn og Nuuk.

Katuaq í Nuuk fekk 50.000 dkrónur til konsert tourne í Reykjavík og Tórshavn. Eitt av endamá-lunum við ferðunum er at skifta gávuvarikar tón-leikarar millum býir-nar.

Pele Møller Band úr Nuuk fekk 50.000 dkrónur til Jazz festi-val í Tórshavn.

Veittur stuðul úr Grunninum Nuuk-Reykjavík-Tórshavn

TÍÐINDASKRIV

Tórshavnar býráð

Tórshavnar býráð

Tórshavnar býráð

Tórshavnar býráð

Í ár vóru dkr. 290.000,- veittar um-søkjarum, sum søktu fíggjarligan styrk til tiltøk ella starvsemi, ið kunnu menna sam-starvið millum komm-urnar.

Á stýrisfundi í Reykjavík, tann 6. juni í ár, viðgjördu stýris-límirnir úr Nuuk, Reykjavík og Tórshavn tær 26 umsóknirnar, ið inn vóru komnar, og samtyktu at veita hes-um 8 studning:

Dansifelagið í Havn fekk 25.000 dkrónur til dansiferð til Reykjavík.

Hornørkestur Frels-unarhersins úr Tørs-havn fekk 35.000 dkrónur til konsert-arbeiði við tónleik-arum úr Tórshavn og Reykjavík.

Bragdið úr Tórshavn fekk 15.000 dkrónur til at fyrireika Tørs-havnar Marathon í samstarvi við Reykja-víkar Marathon.

KaSa ensemblíð úr Reykjavík fekk 60.000 dkrónur til eina verk-ætlan, sum nevnist „Framtíðar kamartón-leikur“. Ætlanin er m.a. at bjóða ungum tónleikarum millum 8 og 20 ár til kapping. Vinnarnarir luttaka í trimum kamarmusikk-weekendum, einari í hvøjum býi.

Birgitta Spurn úr Reykjavík fekk 30.000 dkrónur til grøn-lendska framsýning, sum skal visast í Reykjavík, Tórshavn og Nuuk.

Rut Ingólfssdóttir úr Reykjavík fekk 25.000 dkrónur til konsert tourne í Tórshavn og Nuuk.

Katuaq í Nuuk fekk 50.000 dkrónur til konsert tourne í Reykjavík og Tórshavn. Eitt av endamá-lunum við ferðunum er at skifta gávuvarikar tón-leikarar millum býir-nar.

Pele Møller Band úr Nuuk fekk 50.000 dkrónur til Jazz festi-val í Tórshavn.